ចលនាពលរដ្ឋដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ
THE PEOPLE MOVEMENT FOR DEMOCRACY
ពលរដ្ឋខ្លាំង ជាតិខ្លាំង
STRONG PEOPLE   STRONG NATION

លេខ: ០០៣/២០២១ ច.ព.ជ.

សហរដ្ឋអាមេរិក ថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២១

សេចក្តីថ្លែងការណ៍

គាំទ្ររបាយការណ៍ ស្តីពីនីតិរដ្ឋ ឆ្នាំ២០២១ នៃ គម្រោងយុត្តិធម៌ពិភពលោក

ចលនាពលរដ្ឋដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ សូមគាំទ្រការចេញផ្សាយ *របាយការណ៍ស្តីពីនីតិរដ្ឋឆ្នាំ២០២១* នៃ *គម្រោងយុត្តិធម៌ពិភពលោក* ដែលមានមូលដ្ឋាននៅរដ្ឋធានីវ៉ាស៊ីនតុនឌីស៊ី នៃសហរដ្ឋអាមេរិក ដឹកនាំដោយលោក William C. Hubbard អតីតប្រធានសមាគមច្បាប់អាមេរិកាំង រួមនឹងសហការីជំនាញច្បាប់នៅជុំវិញពិភពលោក។

របាយការណ៍ស្តីពីនីតិរដ្ឋឆ្នាំ២០២១ នៃ*គម្រោងយុត្តិធម៌ពិភពលោក* បានរកឃើញកម្ពុជានៅចំណាត់ថ្នាក់លេខទី១៣៨ ក្នុងចំណោម១៣៩ប្រទេស ដែលអនុវត្តនីតិរដ្ឋអាក្រក់ជាងគេ ហើយចំណាត់ថ្នាក់នេះ ពុំមានការប្រែប្រួលប្រៀបធៀបទៅនឹង *របាយការណ៍ស្តីពីនីតិរដ្ឋឆ្នាំ២០២០*។ ស្ថានភាពនីតិរដ្ឋកម្ពុជាអន់បំផុត បើប្រៀបធៀបនឹងបណ្តាប្រទេសនៅក្នុងតំបន់ ដូចជា ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី នៅចំណាត់ថ្នាក់ទី៦៨, ថៃ ទី៨០, វៀតណាម ទី៨៨, ហ្វីលីពីន ទី១០២ និងប្រទេសភូមា ជាប់ចំណាត់ទី១២៨។

របាយការណ៍ស្តីពីនីតិរដ្ឋ នេះ គូសបញ្ជាក់ថា ការរឹតបន្តឹងលើអំណាចរដ្ឋាភិបាល (កុំឲ្យហួសហែងលើប្រព័ន្ធដឹកនាំជាតិ), ការទប់ស្កាត់អំពើពុករលួយ, ការដឹកនាំជាតិដោយបើកចំហ, ការគោរពសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន (របស់ពលរដ្ឋខ្មែរ), បរិយាកាសជាបញ្ញត្តិ (បញ្ញត្តិប្រតិបត្តិនានារបស់រដ្ឋាភិបាល), យុត្តិធម៌សម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋ និង យុត្តិធម៌ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ កត្តាទាំងអស់នេះ នៅមានកំរិតទាបបំផុតសម្រាប់កម្ពុជា ទោះបីសណ្តាប់ធ្នាប់និងសន្តិសុខសង្គម មានកំរិតលើមធ្យមបន្តិច។

ចលនាពលរដ្ឋដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ មើលឃើញថា ចំណុចជាបទដ្ឋានវិនិច្ឆ័យទាំងនេះ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីការអនុវត្តច្បាប់នៅកម្ពុជា ដែលអាស្រ័យលើមាត់មេដឹកនាំម្នាក់ (ឬ*នីតិមាត់*) ដើម្បីត្រួតត្រានីតិរដ្ឋនៃប្រទេសជាតិ ដោយល្បែងបំភ្លាត់បំភ្លៃតាមនយោបាយបុគ្គល ធ្វើឲ្យយុត្តិធម៌សង្គមជាតិនៅក្រោមបំណងនយោបាយរបស់បុគ្គល។

ការរកឃើញ នៃ*គម្រោងយុត្តិធម៌ពិភពលោក* ត្រូវនឹងភាពជាក់ស្តែងនៅក្នុងសង្គមខ្មែរ ៖

- ការចាប់ខ្លួនប្រធានគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ លោក *កឹម សុខា* និងការបន្តបិទសិទ្ធិនយោបាយរបស់គាត់ ការរំលាយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ការហាមឃាត់សិទ្ធិនយោបាយនៃមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ការរំលោភយកអាសនៈសភា និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់ ចំនួន៥០០៧នាក់ របស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ។

- ការបន្តចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន និងការដាក់គុកដ៏អយុត្តិធម៌ ទៅលើសកម្មជនសង្គម សកម្មជនបរិស្ថាន សកម្មជនសិទ្ធិមនុស្ស សកម្មជនប្រជាធិបតេយ្យ ដូចជា លោក *រ៉ុង ឈុន* លោក *សួង សុភ័ណ្ឌ* ព្រះសង្ឃ *កើត សារ៉ាយ* អ្នកស្រី *ឈឿន ដារ៉ាវី* កញ្ញា *អេង ម៉ាឡៃ* (ហៅ សូ មេត្តា) លោក *មាន ព្រហ្មមុនី* លោក *មួង សុភក្រ្ត* លោក *ថា ឡាវី* លោក *ហ៊ុន វណ្ណៈ* លោក *ថុន រដ្ឋា* កញ្ញា *ឡុង គន្ធា* កញ្ញា *ភួន កែវរស្មី* ... ។

- អំពើឃាតកម្មក្រៅប្រព័ន្ធច្បាប់ បាញ់សម្លាប់សកម្មជនសង្គម ក្រុមមេដឹកនាំសហជីព ព្រះសង្ឃ អ្នកកាសែត និងសិល្បការិនី ដូចជា លោកបណ្ឌិត *កែម ឡី* លោក *ឈុត វុទ្ធី* ព្រះសង្ឃ *សំ ប៊ុនធឿន* លោក *ជា វិជ្ជា* លោក *រស់ សុវណ្ណារេត* លោក *ហ៊ី វុទ្ធី* លោក *យើម សំបូរ* លោក *ធន់ ប៊ុនលី* លោក *ឈរ ចិត្រធារិទ្ធ* អ្នកស្រី *ពិសិដ្ឋ ពីលិកា* ការបាញ់ប្រហារលើកញ្ញា *ទូច ស៊ុននិច* ព្រមទាំង ការជះទឹកអាស៊ីទៅលើអ្នកស្រី *ភាគ ម៉ារីណា* ... ។

- អំពើឃាតកម្មក្រៅប្រព័ន្ធច្បាប់ បាញ់សម្លាប់អ្នកនយោបាយ សកម្មជននយោបាយ ពលទាហាន នាយទាហាន និងមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់នៃគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច រួមមានលោក *ហូ សុខ* លោក *និម វណ្ណសានី* លោក *ចៅ សម្បត្តិ* លោក *លី សេងហុង* លោក *ក្រូច យឿម* លោក *ជា ឫទ្ធីឈុត* លោក *ម៉ែន ប៊ុនថន* ... និងការគប់គ្រាប់បែកលើក្រុមបាតុករ នៅខាងមុខមន្ទីររដ្ឋសភា ថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៧។

ជនរងគ្រោះទាំងអស់នេះ នៅមិនទាន់ទទួលបានយុត្តិធម៌នៅឡើយទេ។ ស្ថានភាពបែបនេះ គឺជាការបំពានដ៏ធ្ងន់ធ្ងររយៈពេល៣០ឆ្នាំមកនេះ លើគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្ស និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ដែលមានចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីស៍ ថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១, សេចក្តីប្រកាសជាសកល ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស, កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ព្រមទាំង រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា ថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣។

លើសពីនេះទៀត ការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស និងការបំផ្លាញលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យកម្ពុជា នៅតែបន្តធ្លាក់ក្នុងស្ថានភាពកាន់តែអាក្រក់ ដូចឃើញការប្រព្រឹត្តបំពានជាក់ស្តែងក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ដោយអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាល និងចេញពីមាត់បញ្ជារបស់ប្រមុខរដ្ឋាភិបាល សម្តេច *ហ៊ុន សែន* ដូចជាការគំរាមប្រមាថជីវិតពលរដ្ឋ ការវាយរាងកាយធ្ងន់ធ្ងរ ការតាមវាយដល់ផ្ទះ ការវាយកម្ទេចចោល ការវាយខ្នោះ និង ការចាប់ដាក់គុកជាដើម។

ការគ្រប់គ្រងនិងចាត់ចែងព្រទ្យសម្បត្តិជាតិ ត្រូវប្រើប្រាស់សម្រាប់តែបុព្វហេតុប្រយោជន៍នយោបាយគ្រួសារមេដឹកនាំក្នុងប្រព័ន្ធឧក្រិដ្ឋកម្មពុករលួយបក្ខពួកនិយម ហើយមិនបានផលដោយសមធម៌ ដល់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរជាម្ចាស់ប្រទេសឡើយ ស្របពេលធនធានធម្មជាតិរបស់កម្ពុជា ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពអន្តរាយយ៉ាងធំធេង។ ស្ថាប័នរដ្ឋ ប្រៀបដូចជាក្រុមហ៊ុនផាច់ថ្លៃរបស់ប្រមុខរដ្ឋាភិបាល ហើយកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ និងមន្ត្រីរាជការទូទៅ ប្រៀបដូចជាឧបករណ៍របស់គ្រួសារមេដឹកនាំប្រទេសដូច្នេះ ធ្វើឲ្យប្រទេសជាតិធ្លាក់ខ្សោយដុនដាបគ្រប់វិស័យ រហូតដល់ជាតិកម្ពុជា ដែលមានប្រជាពលរដ្ឋប្រមាណ១៦លាននាក់ ពលរដ្ឋខ្មែរពេញកម្លាំងយ៉ាងតិច២លាននាក់ នាំគ្នាធ្វើចំណាកស្រុក ខ្លះប្រថុយឆ្លងដែនខុសច្បាប់ ជាពិសេស ទៅប្រទេសថៃ គ្រាន់តែដើម្បីទៅរកការងារចិញ្ចឹមជីវិតនៅក្រៅប្រទេស និងជួយទំនុកបម្រុងជីវភាពគ្រួសារដ៏ក្រីក្រនៅកម្ពុជា។

ចលនាពលរដ្ឋដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ យល់ឃើញថា រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៃសម្តេច *ហ៊ុន សែន* ត្រូវលើកកម្ពស់ការអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីស៍ ឆ្នាំ១៩៩១ និងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ១៩៩៣ ឡើងវិញ ដើម្បីស្តារសិទ្ធិមនុស្ស និងប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា ជាពិសេសស្តារមុខមាត់កិត្តិយសប្រទេសជាតិ ឱ្យដើរលើផ្លូវនីតិរដ្ឋថ្លៃថ្នូរ ជាជាងធ្វើប្រតិកម្មខឹងសម្បានឹងរបាយការណ៍វាយតម្លៃប្រកបដោយបច្ចេកទេសរបស់ *គម្រោងយុត្តិធម៌ពិភពលោក*។

ប្រធានប្រតិបត្តិ

ទូច ទិបុល